

Tänavu kevadel näitlejapaberid saav lavakunstikateedri 23. lend demonstreerib lõputööga oma jõulisust ja väge. Liis Treimann

Postimees, 22. I '08

Pimedusest valgusse viib enesealanduste ja häbi rada

Uuslavastus

Rabindranath Tagore «Pimeda toa kuningas»

Lavastaja: Jaan Tooming

Lavastaja assistent: Anne Türrpu (EMTA doktorant)

Mängivad: EMTA Lavakunstikooli XXIII lennu näitlejad

Esietendus Estonia kammerisaalis 18. jaanuaril

KATRE VÄLI
teatrikritik

Rahvuskooper Estonia on üle mitme aastakümne oma katuse all (sõna otseses mõttes – pööningul asuvas kammersaalis) lavale toonud sel kevadel lõpetavate lavakunstikooli XXIII lennu näitlejate bakalaureusetöö.

Alandlikkuse õppetund

Eestis harva mängitud autorit Rabindranath Tagoret tuntakse meil idamaise lüürikuna, mitte näitekirjanikuna. Seega on tema teksti «Pimeda toa kuningas» lavale jõudmine üsna üllatav. Lavastajaks Jaan Tooming ja tema abilisiks Anne Türrpu, kes mõlemad huvituvad müstikast teatrirütmides.

Uku Masingu järgi on näi-

dendis tegemist idamaadele omase balansseerimisega usulise ja armastuslaulu õhulisel vahepiiril. Kõik on Jumala tehtud ja Jumal on kõikjal, sama kehtib ka armastuse kohta.

Näidendi põhiliiniks on uhkuse ja edevuse murdmine, tegeliku ülevuse tunnetamine enesealanduse ning häbi teel. Kuninganna (nähtud etenduses Maarja Mitt) on kui inimese ahne hinge kehastus, kes joovastub võltskuninga (Kristo Viiding) petlikust hurmast.

Tema kalk kuningas-jumal (Meelis Põdersoo) aga ülima tarkuse allikas, kuhu jõudmiseks tuleb heita ehted ja kullatud rüüd ning painutada «teetolmupuudriga» kaetud pead. Kuninganna, kes meelt heites ootab, et kuningas teda päästaks, taipab lõpuks, et hoopis tema ise peab teele asuma.

Kuningannat abistab teekonnal Tõeni isandale ustav tark teenijanna (Agnes Aaliste). Teekonda raskendavad petistest vürstid, kes omavahel tapeldes soovivad saada varanduste ning kaunitarist kuninganna isandateks.

Meestegelasest jäid enam meelde Kristo Viidingu jõuline füüsiline liikumismuster

ning Ago Sootsi kehastatud taadi elutargad tundlikud silmad ning mahedahäälne laul.

Liigagi ülev

Jutuvestmispaigana on laval valgest kangast ring, millesse stseenide tegelased astuvad. Kostüümid on ootuspärased, naised sarides ja mehed turbaneis ning pikkades halatides.

Kogu muusikaline taust on näitlejate endi loodud, mängitud ja lauldud. Lauludes kõlas kurguhäält, igavese «om»-hääliku kordamist ning peenikest naisehäält.

.....
Näitlejate mäng on ekspressiivne, tugevates toonides ahastus, nõrkemine, viha ja vingerdav argpükslikkus.
.....

Kuna pilliarsenal on väga mitmekülgne, oleks lõpus vaatajaile üks pisike muusikatund ära kulunud.

Valdavaks saab näidendis tegelaskujude ja lavaruumi ülene sõnumi edastamine. Olles haaratud trummipõrinast, kellalöökidest ning idamaistest kuminatest, ei saanud kui-

dagi peast mõtet, et kes sellist tükki piisavalt hinnata oskab.

Näitlejate mäng oli harjumatu ekspressiivne, tugevates toonides ahastus, nõrkemine, viha ja vingerdav argpükslikkus. Jõulisus ja energia olid lõpuks väsitavad näitlejaile endilegi, nad takerdusid tekstis.

Imselt ei saaks sellist lavastust etendada ühegi muu seltskonnaga – tekst nõuab nooruslikku naiivsust ning samas entusiasmi eesti teatriloo suhteliselt tundmatuse teatrikeelde süvenemiseks.

Müütilisest teatrist

Jaan Toomingat seostatakse murrangutega, tema nimega kaasnevad ootused ja lootused. Ebatavaline lavalugu pani paralleele tõmbama eelmise Türrpu-Toominga tüki-ga pärimusteatri «Loomine» egiidi all.

Sealgi hoovas lavalt ürgset jõudu ja meditatiivset trummitagumist. Erinevus on aga valdavalt idees, «Lemminkäise» ugrilikule müütilisele tunnetusele suudab eestlase hingekeel paremini kaasa heliseda.

Tagore on liiga võõrapärane, lummust tekitada ja vaatajaid haarata on palju raskem. Kohati vast võimatu.